

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ

AÇIK BİLİM UYGULAMA YÖNERGESİ

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönerge, Galatasaray Üniversitesindeki araştırmacıların akademik çalışmalarının ve araştırma verilerinin, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin de katkısıyla izin almaya gerek kalmaksızın ve bedelsiz olarak kullanıcıların erişimine açılmasını, kamu kaynaklarıyla gerçekleştirilen araştırmaların etkinliği, yaygın etkisi, görünürlüğü ve izlenebilirliğinin artırılmasını, aynı araştırma alanındaki mükerrerliklerin azaltılmasını ve uluslararası araştırmalar vasıtasıyla kurumlar arası bağlantıların kuvvetlendirilmesini amaçlayan açık bilim uygulamasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönerge; Galatasaray Üniversitesinin akademik ve idari personeli ile öğrencilerinin açık bilim uygulamasındaki görev, yetki ve yükümlülüklerini düzenler.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönerge, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 4/c, 12/c ve 42/d maddeleri ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan Yükseköğretim Açık Erişim ve Kurumsal Arşiv Politikasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönergede geçen;

- a) **Açık akran değerlendirmesi:** Hem yazarın hem de değerlendiricinin birbirlerinin kimlikleri hakkında bilgi sahibi olduğu bilimsel yayının değerlendirilme sürecini,
- b) **Açık bilim:** Yayınların, araştırma verilerinin, laboratuvar notlarının ve diğer araştırma süreçlerinin çıktılarına bedelsiz erişilebildiği, belli koşullar altında araştırmanın yeniden kullanımı, dağıtımı ve üretilmesine izin veren, araştırmacıların birlikte çalışabileceği ve katkıda bulunabileceği şekilde bilimin yapılmasını,
- c) **Açık Bilim Komitesi:** Galatasaray Üniversitesi Açık Bilim Komitesini,
- ç) **Açık eğitim kaynakları:** Eğitimin geniş kitlelere yayılması amacıyla, serbestçe yeniden kullanıma ve düzenlemeye izin veren açık lisansları kullanarak hazırlanmış öğretim, öğrenme ve araştırma malzemelerini (ders kitabı, ders notu, video kaydı yapılmış dersler, kitlesel açık çevrimiçi dersler, etkileşimli kullanıcı forumları vb.),
- d) **Açık erişim:** Akademik çalışmaların, araştırma verilerinin ve eğitim kaynaklarının internet vasıtasıyla, mevzuata uygun biçimde ve finansal-tekni engeller olmaksızın erişilebilir, okunabilir, kaydedilebilir, kopyalanabilir, yazdırılabilir, taranabilir, tam metne bağlantı verilebilir, dinlenebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve kullanılabilir olmasını,
- e) **Açık lisans:** Telif hakkı sahibinin, belli koşullar altında izine gerek kalmaksızın ve bedelsiz olarak, eserini ya da verilerini kamunun kullanımına sunduğu sözleşmeyi,
- f) **Açık veri:** Telif hakkı, patent ya da mevzuatta tanımlı başka herhangi bir hakkı ihlal etmeden bedelsiz ve sınırsız kullanılabilen ve dağıtılabilen veriyi,

- g) **Akademik Birim Yönetimleri:** Galatasaray Üniversitesi bünyesinde bulunan Fakültelerin Dekanlıkları ile Enstitü, Meslek Yüksekokulu ve Yüksekokulların Müdürlüklerini,
- ğ) **Akademik çalışmalar:** Araştırmacıların aldıkları destekler yardımıyla ve yaratıcı faaliyetleri sonucu ortaya çıkan tüm çalışmaları (makale, kitap, kitap bölümü, tez, proje, rapor, bildiri, sunum, teknik not, afiş, video-ses kaydı, sanat-tasarım ürünleri, patent belgesi, ders materyali vb.),
- h) **Altın yol açık erişim:** Bilimsel dergilerde yayımlanan makalelerin, yayımlayan dergi vasıtasıyla ve yayım tarihinden itibaren açık erişim olmasını,
- ı) **Araştırma:** Evrensel bilgi birikiminin zenginleştirilmesi amacıyla araştırmacıların yaptığı her türlü yaratıcı ve sistematik çalışmayı,
- i) **Araştırmacılar:** Galatasaray Üniversitesinde kadrolu/sözleşmeli olarak faaliyet gösteren öğretim elemanları ile lisans ve lisansüstü eğitim alan öğrencileri,
- j) **Araştırma verisi:** Araştırma sonuçlarını doğrulamak için kullanılan (örn. istatistikler, deney sonuçları, ölçümler, gözlemler, görüşme kayıtları, görüntüler vb.) veya Veri Yönetim Planında açıklandığı şekilde araştırmaya kaynak teşkil eden veriyi,
- k) **Avrupa Açık Bilim Bulutu:** Bilim, teknoloji, beşeri ve sosyal bilimler alanlarında çalışan Avrupalı araştırmacı ve uzmanların araştırma verilerini saklama, yönetme, analiz etme ve yeniden kullanmaları için açık hizmetler sunan sanal ortamı,
- l) **Avrupa Açık Bilim Politikası Platformu:** Avrupa Komisyonu Araştırma ve İnovasyon Genel Müdürlüğüne Avrupa'da Açık Bilim Politikasının geliştirilmesi ve uygulanması hakkında danışmanlık yapan ve kütüphaneler, araştırma ve mali destek kurumları ile üniversiteleri içeren farklı paydaşların iyi uygulamalarının benimsenmesini teşvik eden uzmanlar grubunu,
- m) **Bilgi İşlem Daire Başkanlığı:** Galatasaray Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığını,
- n) **Depolama:** Akademik çalışmalara sürekli erişimi sağlamak için yapılması gereken eylemlerin tümünü,
- o) **DOI:** Çevrimiçi ortamda bulunan bir fikri mülkiyeti ya da bu fikri mülkiyetin bir parçasını tanımlayan sayısal nesne tanımlayıcısını,
- ö) **Enstitü Müdürlükleri:** Galatasaray Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü ile Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüklerini,
- p) **FAIR ilkeleri:** Açık verinin bulunabilir (findable), erişilebilir (accessible), ortak çalışabilir (interoperable) ve yeniden kullanılabilir (reusable) nitelikte olması ilkelerini,
- r) **Fakülte Dekanları:** Galatasaray Üniversitesi bünyesindeki Fakültelerin Dekanlarını,
- s) **Kurumsal Akademik Arşiv Sistemi (KAAS):** Kamu kaynaklarıyla desteklenen bilimsel araştırmalardan üretilen akademik çalışmaları ve verileri bir araya getiren, düzenleyen ve uzun dönem saklama sistemi,
- ş) **Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı:** Galatasaray Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığını,
- t) **OpenAIRE:** Avrupa Komisyonunun açık bilim hedefleri doğrultusunda bilimsel yayın çıktılarına, açık araştırma verilerine ve araştırma bilgisine erişime, verileri analiz etmeye olanak sağlayan ve içerik sağlayıcılara çeşitli servisler sunan açık erişim altyapı projesini,
- u) **ORCID:** Bilim insanlarını ve akademik kurumları benzersiz olarak tanımlamak için kullanılan alfa nümerik kodu,

- ü) **Rektörlük:** Galatasaray Üniversitesi Rektörlüğünü,
- v) **Uygun kalite standartları:** FAIR İlkeleri, OpenAIRE uyumluluğu, CoreTrustSeal gibi kalite standartlarını,
- y) **Üniversite:** Galatasaray Üniversitesini,
- z) **Üst veri:** Veri nesneleri hakkında bilgi veren ve aramayı, kullanımı ve yönetimi kolaylaştırmak için yapılandırılmış verileri,
- aa) **Vatandaş bilimi:** Bilimsel çalışmaların, bilim insanları ya da araştırma kurumları ile işbirliği içinde veya onların yönlendirmesi ile halk tarafından yapılmasını,
- ab) **Veri yönetim planı:** Araştırmacı tarafından çalışmada kullanılacak verilerin çalışma süresince ve çalışma tamamlandıktan sonra nasıl yönetileceğinin, diğer bir ifadeyle veri yaşam döngüsündeki her bir adımın nasıl gerçekleştirileceğinin belirlendiği belgeyi,
- ac) **Yeşil yol açık erişim:** Bilimsel dergilerde yayımlanan makalelerin yayıma gönderilmiş veya kabul edilmiş hallerinin kurumsal akademik arşiv sisteminde açık erişim olmasını,
- ifade eder.

Üniversitenin yetki ve yükümlülükleri

MADDE 5 – (1) Açık bilim uygulaması kapsamında Üniversitenin yetki ve yükümlülükleri şunlardır:

- a. Açık erişimi içerecek ve bundan çok daha kapsamlı olacak şekilde; vatandaş bilimi projelerine katılım, açık akran değerlendirmesi deneyimi veya açık eğitim kaynaklarının kullanımı gibi açık bilim uygulamalarının yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmak,
- b. Üniversitede açık bilim uygulamasının yaygınlaşması için gerekli bütçe imkanlarının, bilgi teknolojileri altyapısının, hizmet içi eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerinin sağlanmasına yönelik iş ve işlemleri yapmak,
- c. Açık bilim uygulamalarını teşvik eden bir araştırma değerlendirme çerçevesi geliştirmek ve Avrupa Açık Bilim Politikası Platformunun çalışmalarını izleyerek bu çerçeveyi güncellemek,
- ç. Uygun kalite standartlarına ve Avrupa Açık Bilim Bulutu teknik özelliklerine ilişkin sertifika gerekliliklerini karşılayan, diğer uygun kalite standartlarına sahip arşivlerle birlikte çalışabilir Kurumsal Akademik Arşiv Sisteminin kurulmasını ve işletilmesini sağlamak,
- d. Araştırmacıların tüm akademik çalışmaları ile bu çalışmalara ait verilerinin KAAS’da saklanmasını ve görünürlüklerini artırmak üzere açık erişime hazır hale getirilmelerini sağlamak,
- e. Atama ve yükseltme ile diğer kurumsal değerlendirmelerde sadece KAAS’a depolanan akademik çalışmalarını dikkate almak,
- f. Başarılı açık bilim uygulamaları yapan araştırmacılar için ödüllendirme mekanizmaları oluşturmak,
- g. KAAS’ın içeriğini sistem tarafından sağlanan istatistiklerle izlemek, uygulama sonuçlarının yeterliliğini takip etmek ve iyileştirme için gerekli tedbirleri almak,
- ğ. Veri yönetimi planlarının geliştirilmesinden ve mevzuata uygun veri yönetiminden sorumlu Veri Yöneticisi atamak,
- h. Benzersiz tanımlayıcıların (DOI, ORCID vd.) kullanımını zorunlu tutmak,
- ı. İçerik ve veri yayınlamak için açık lisans uygulamasını düzenlemek.

Araştırmacıların görev ve yükümlölükleri

MADDE 6 – (1) Açık bilim uygulaması kapsamında araştırmacıların görev ve yükümlölükleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

a. Her araştırmacı akademik çalışmalarını yayımcılarla yapmış olduğu anlaşmaların koşullarını ihlal etmeyecek şekilde ve mevzuat çerçevesinde tüm dünyada geçerli bir lisans sözleşmesi ile KAAS'a depolamakla yükümlüdür.

b. Akademik çalışmaların son sürümlerinin KAAS'a depolanması ve üst verileri ile birlikte açık erişilebilir olması zorunludur. Yayımcı sınırlaması nedeniyle açık erişime hemen açılmayan akademik çalışmalar için KAAS'ta depolama şartı değişmez, ancak erişimi sınırlama süresi dolana kadar çalışmaların açık erişimine izin verilmez. Açık erişimi tamamen engellenmiş çalışmalar bu ilkenin dışındadır, ancak bu türdeki çalışmaların üst verilerinin açık erişilebilir olması gerekir.

c. Araştırmacılar ve KAAS'tan faydalanan tüm kullanıcılar, telif hakları ile ilgili uluslararası ve ulusal mevzuata uygun hareket etmek zorundadırlar. Araştırmacıların telif haklarını kendilerinde tutarak sadece yayım için gerekli olan hakları yayımcılara devretmeleri ve akademik çalışmaları ile ilgili lisans sözleşmelerini en geniş erişim hakkı sağlayacak şekilde yapmaları beklenir.

ç. Araştırmacıların bilimsel dergilerde yayıma kabul edilmiş makalelerinin, çıkar çatışması olmayan durumlarda, açık erişim olarak yayımlanması (altın yol açık erişim) tavsiye edilir. Aksi durumlarda, bilimsel dergilerde yayıma kabul edilmiş makalelerin yayıma gönderilmiş ya da hakemler tarafından kabul edilmiş hallerinin KAAS'da depolanması zorunludur (yeşil yol açık erişim). Depolama, makale yayına kabul edilir edilmez yapılmalı ve depolama tarihinden itibaren tüm üst veriler tamamıyla açık taranabilir ve makine tarafından okunabilir olmalıdır. Makalelerin mümkünse yayıma kabul edilir edilmez erişime açılması beklenir. Ancak bu mümkün değilse yayım tarihinden sonra en geç 12 ay içerisinde makalelerin açık erişime açılması beklenir.

d. Farklı kurumlardan araştırmacılarla ortak hazırlanan akademik çalışmalar KAAS'da depolanabilir. Çok yazarlı çalışmaları sisteme sorumlu yazar, bu durum belirlenmemiş ise ilk yazar depolar. İlk yazarın bir öğrenci veya farklı kurumdan bir araştırmacı olduğu durumlarda çalışma, isim önceliğine göre Üniversite araştırmacısı tarafından sisteme depolanır.

e. Bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için gerekli olan araştırma verilerinin, KAAS'a açık veri olarak depolanması zorunludur. Mevzuat nedeniyle araştırma verilerinin açık veri olarak depolanmasının uygun olmadığı durumlarda, bu durumun nedeni anlaşılır biçimde açıklanmalıdır. Ancak her halükarda araştırma verileri ile ilgili üst verilerin sisteme depolanması ve açık erişim olması zorunludur.

f. Araştırma verilerinin nasıl işleneceğini belirleyen yöntem ve ilkelerin veri yönetim planında yer alması zorunludur.

g. Araştırma verileri için asgari saklama süresi, kalıcı bir tanımlayıcının atanmasından sonra 10 yıldır. Veriler, bu sürenin sonunda veya mevzuata aykırılıklar tespit edilmesi halinde KAAS'tan kaldırılabilirler.

ğ. Araştırmacıların akademik çalışmaları kurumsal olarak değerlendirilirken, sadece üst veri ve tam metinleri yukarıda belirtilen şartlara uygun olarak KAAS'a depolanmaları dikkate alınır.

h. Bu Yönergenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılan akademik çalışmaların KAAS'a depolanması ve mümkün olan en kısa sürede açık erişilebilir hale getirilmesi beklenir.

1. Araştırmaya veya kişiye özel benzersiz tanımlayıcıların (DOI, ORCID vd.) edinilmesi zorunludur.

Açık Bilim Komitesi teşkili ve çalışma ilkeleri

MADDE 7 – (1) Açık Bilim Komitesi, Rektör tarafından görevlendirilen bir Rektör Yardımcısı başkanlığında Fakülte Dekanları veya temsilcileri, Enstitü Müdürleri ile Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanından oluşur.

(2) Komite, Komite Başkanının çağrısı ile herhangi bir zamanda toplanabilir. Ancak Komite eğitim-öğretim yılının her yarısında en az bir kez toplanır. Komitenin gündemini Komite Başkanı belirler. Rektörlüğün havale ettiği hususlar da Komite tarafından değerlendirir.

(3) Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı komitenin yazmanlık hizmetini yürütür.

(4) Komite üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Oyların eşitliği durumunda, komite başkanının oyuna uygun karar alınır.

(5) Komite kararları tavsiye niteliğindedir. Komite, görüşünü Rektörlüğe sunar.

(6) Komite, gerektiğinde ilgili araştırmacıların ve idari personelin görüşünü alabilir.

Açık Bilim Komitesinin görevleri

MADDE 8 – (1) Açık Bilim Komitesinin görevleri şunlardır:

a. Galatasaray Üniversitesi Açık Bilim Uygulama Yönergesini güncellemek üzere önerilerde bulunmak,

b. Açık bilim uygulamalarını teşvik eden bir araştırma değerlendirme çerçevesinin geliştirilmesi ve Avrupa Açık Bilim Politikası Platformunun çalışmalarını izleyerek bu çerçevenin güncellenmesi için önerilerde bulunmak,

c. İçerik ve veri yayınlamak için Üniversite Açık Lisans Uygulama Yönergesinin geliştirilmesi ve güncellenmesi için önerilerde bulunmak.

ç. Açık bilim uygulamalarını Üniversite geneline yaygınlaştırmak, başarılı uygulamalar yapan araştırmacıları ödüllendirmek ve araştırmacıları bilinçlendirme faaliyetlerini yönlendirmek için önerilerde bulunmak,

d. KAAS'ın içeriğini sistem tarafından sağlanan istatistiklerle izlemek, uygulama sonuçlarının yeterliliğini takip etmek ve iyileştirme için gerekli önerilerde bulunmak.

Diğer birimlerin yükümlülükleri

MADDE 9 – (1) Enstitü Müdürlükleri, tez jürisi onayı sonrası uygun hazırlanmış izin formunu imzalatarak teslim aldıkları tüm lisansüstü tezlerin elektronik kopyalarını en geç bir aylık süre zarfında KAAS'a depolamaktan ve açık erişime sunmaktan sorumludur.

(2) Akademik birim yönetimleri, öğretim elemanlarının faaliyet raporlarında beyan ettikleri akademik çalışmalarının KAAS'ta depolanmış ve açık erişim olmasının sağlanmasından sorumludur.

(3) Bilgi İşlem Daire Başkanlığı, KAAS'ın kurulumu, güncellenmesi, yedeklenmesi ve uygun kalite standartlarını karşılayan diğer akademik arşiv sistemlerine veri aktarılması süreçlerinden sorumludur.

(4) Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı,

- a. Akademik çalışmaların KAAS'a depolanması, açık erişim olması ve uzun dönem korunması için araştırmacılar ve idari personel ile işbirliği içinde çalışılmasından,
- b. KAAS'ta depolanan akademik çalışmaların kayıtlarının uluslararası standartları karşıladığını kontrol edilmesi ve ilgili web sitesine kullanım desteği sağlanmasından,
- c. Uygun kurumlarla işbirliği içerisinde, farklı disiplinlerdeki ve kariyer aşamalarındaki araştırmacılar ile idari personele açık bilim uygulaması kapsamında gerekli bilgi ve becerileri sağlamak üzere hizmet içi eğitim kurslarının açmasının koordine edilmesinden sorumludur.

Hüküm bulunmayan hükümler

MADDE 10 – (1) Bu Yönergede hüküm bulunmayan hallerde ilgili mevzuat hükümleri ile Senato kararları uyarınca işlem yapılır.

Yürürlük

MADDE 11 – (1) Bu Yönerge, Galatasaray Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 12 – (1) Bu Yönerge hükümlerini Galatasaray Üniversitesi Rektörü yürütür.